

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Porovnávacie analýzy
19/2024

Menštruačná chudoba

Prijaté opatrenia v európskom priestore

Veronika Lipková
Katarína Kubišová

Bratislava
september 2024

Postavenie odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj oddelenie Parlamentná knižnica a oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

porovnávací analýza	informácia	prehľad
bulletin	infografika	rešerš

V oblasti vzdelávania Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Menštruačná chudoba – prijaté opatrenia v európskom priestore

Anotácia

Štúdia poskytuje náhľad do problematiky menštruačnej chudoby. Zároveň mapuje prijaté opatrenia a súvisiace právne úpravy v jednotlivých štátoch EÚ, ktoré majú za cieľ eliminovať jej dopad. Analýza sa sústreďí na rozsah ponúknutých „riešení“, ktoré sú už k dnešnému dňu aplikované v rámci európskeho priestoru.

Kľúčové slová

menštruačná chudoba, bezplatné menštruačné výrobky, DPH, menštruačná daň, tampóny, vložky

Period poverty – actions taken in the European area

Annotation

The study provides insight into the issue of period poverty. It also maps the actions taken and related legislation in the different EU states to eliminate its impact. The analysis focuses on the range of 'solutions' offered and already in place within the European area.

Keywords

period poverty, free period products, sanitary pads, VAT, tampons, tampon tax

Vypracovali: Ing. Veronika Lipková, RNDr. Katarína Kubišová

Schválila: PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD., riaditeľka PI

Materiál slúži najmä pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom odboru Parlamentný inštitút a autorov. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Materiál neprešiel jazykovou úpravou.

Obsah

Úvod.....	5
1. Menštruačná chudoba ako pojem v celosvetovom meradle.....	6
2. Opatrenia voči menštruačnej chudobe v európskom kontexte	10
2.1 Daň z pridanej hodnoty na menštruačné výrobky v EÚ	10
2.2 Iné prijaté opatrenia na boj s menštruačnou chudobou v EÚ	20
2.3 Prístup Spojeného kráľovstva k problematike menštruačnej chudoby	26
Záver.....	28
Zdroje.....	29

Úvod

Menštruačná chudoba je pojem, ktorý v sebe spája sociálny, ekonomický, zdravotný a takisto sociologický aspekt. Jeho náprotivkom je „dôstojná menštruácia“, ktorá zahŕňa otvorenosť a väčšiu informovanosť o menštruácii v celej populácii, zlepšený prístup k menštruačným výrobkom či už z hľadiska cenovej dostupnosti, kvality alebo v neposlednom rade aj ekologickej udržateľnosti a takisto zohľadnenie možnej zníženej pracovnej schopnosti žien pri zdravotných ťažkostiach súvisiacich s menštruáciou.

V prvej kapitole tejto štúdie priblížime pojem menštruačnej chudoby a možné riešenia tejto problematiky v celosvetovom meradle, a to zo strany Svetovej banky, Svetovej zdravotníckej organizácie, Svetového ekonomického fóra a iných. V druhej kapitole sa následne zameriame na európsky priestor a zmapujeme opatrenia v rámci „boja s menštruačnou chudobou“ spolu s ich legislatívnym ukotvením zo strany jednotlivých štátov.

Z hľadiska porovnania štátov EÚ v danej problematike sa budeme z jednej strany opierať o kvantifikovateľný údaj, a to výšku dane z pridanej hodnoty na menštruačné výrobky, pričom vymenujeme aj jednotlivé kategórie výrobkov, na ktorú sa táto daň vzťahuje. Z druhej strany poukážeme na „pionierske“ štáty v tejto problematike a ich právne úpravy, na základe ktorých sa realizujú opatrenia ako zvyšovanie informovanosti o menštruácii, bezplatné poskytovanie menštruačných produktov v rámci vymedzených priestorov, resp. vo verejnom priestore ako celku a takisto uznanie statusu menštruačnej „praceneschopnosti“.

Cieľom štúdie je poukázať na momentálnu právnu úpravu v európskych štátoch, ktoré odrážajú prijaté opatrenia v danej problematike, ako aj na vývoj, ktorý prebieha v jednotlivých štátoch smerom vo vzťahu k menštruačnej chudobe.

V rámci použitých zdrojov sme vychádzali primárne z platnej legislatívy daných štátov, z informácií a usmernení zverejnených ich štátnymi inštitúciami a z vypracovaných odpovedí na požiadavku o *Výrobkoch ženskej hygieny* v rámci Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu (ECPRD)¹.

¹ ECPRD požiadavka č. 5780 (apríl 2024). Dostupné po prihlásení (v angličtine) na: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/924411> (uzavretá databáza)

1. Menštruačná chudoba ako pojem v celosvetovom meradle

Menštruačná chudoba je stav, opísaný ako nedostatočný prístup k bezpečným a hygienickým menštruačným produktom, vzdelávaniu a hygienickým zariadeniam. Tento stav spôsobuje, že milióny žien sú vystavené nespravodlivosti a nerovnosti v dôsledku menštruácie.

Podľa Svetovej banky² má asi 500 miliónov žien a dievčat problémy s prístupom k menštruačným produktom alebo bezpečným, súkromným, hygienickým priestorom, v ktorých by ich mohli používať. Nedostatočná cenová dostupnosť spolu so stigmu spojenou s menštruáciou má v mnohých spoločnostiach rozsiahle negatívne účinky na ženy a dievčatá, čo výrazne obmedzuje ich účasť na verejnom živote.

COVID-19 ešte viac poukázal na pretrvávajúce problémy spojené s menštruačným zdravím – od nedostatočného prístupu k vode a hygienickým zariadeniam až po nedostatočný prístup k vzdelávaniu na riešenie stigmy a tabu.

Riešenie týchto problémov si podľa Svetovej banky vyžaduje holistický prístup, ktorý spája vzdelávanie a informovanosť o menštruácii, produktoch menštruačnej hygieny a infraštruktúre vhodnej pre ženy. Rozhodujúce je, že tieto požiadavky nemožno zabezpečiť bez priaznivého politického prostredia. V prípade infraštruktúry by to mohlo zahŕňať stanovenie konštrukčných noriem pre sanitárne zariadenia. V oblasti vzdelávania by to mohlo zahŕňať politiky, ktoré zakazujú diskriminačné praktiky obmedzujúce účasť žien na spoločenskom živote počas menštruácie. Vzhľadom na pokračujúce prerušenia dodávateľského reťazca a rastúcu krízu životných nákladov na celom svete je dôležité sústrediť sa na konkrétne reformy, aby boli produkty menštruačnej hygieny cenovo dostupné a prístupné všetkým.

Menštruačné zdravie síce nie je explicitne uvedené v cieľoch OSN pre trvalo udržateľný rozvoj³, ale je zahrnuté v cieľi 3 (zdravie), 5 (rodová rovnosť) alebo 6 (voda a hygiena). Okrem toho je začlenené do viacerých regionálnych programov globálneho zdravia, vzdelávania, ľudských práv a rodovej rovnosti, ktoré upozorňujú na mnohé správy o skúsenostiach žien a dievčat s hanbou a bariérami, ktorým čelia pri zvládaní menštruácie, v dôsledku nedostatku finančných prostriedkov. Toto v konečnom dôsledku môže ovplyvniť ich životné príležitosti vrátane ich práv na vzdelanie, prácu a aj na zdravie.

Svetová zdravotnícka organizácia (ďalej WHO) sa problematike menštruačného zdravia venovala na 50. zasadnutí Panelovej diskusie Rady pre ľudské práva o manažmente menštruačnej hygieny, ľudských právach a rodovej rovnosti (22. júna 2022), kde prijala *Vyhlásenie WHO o menštruačnom zdraví a právach*⁴. V tejto súvislosti vyzýva k trom krokom. Po prvé, rozpoznať a zdefinovať

² Politické reformy pre dôstojnosť, rovnosť a menštruačné zdravie (Svetová banka, 2022). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2022/05/25/policy-reforms-for-dignity-equality-and-menstrual-health>

³ Ciele pre trvalo udržateľný rozvoj OSN. Dostupné (v angličtine) na: <https://sdgs.un.org/goals>

⁴ Vyhlásenie WHO o menštruačnom zdraví a právach. 50. zasadnutie Panelovej diskusie Rady pre ľudské práva o manažmente menštruačnej hygieny, ľudských právach a rodovej rovnosti (2022). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.who.int/news/item/22-06-2022-who-statement-on-menstrual-health-and-rights>

menštruáciu ako **zdravotný problém**, nie ako problém hygieny – zdravotný problém s fyzickým, psychologickým a sociálnym rozmerom, ktorý je potrebné riešiť z hľadiska celého životného cyklu – od obdobia pred nástupom menštruácie až po menopauzu. Po druhé, uznať, že menštruačné zdravie znamená, že ženy a dievčatá, ktoré menštruujú, majú právo: na prístup k informáciám a vzdelávaniu o ňom; na prístup k menštruačným produktom, ktoré potrebujú; na prístup k vodným, sanitárnym a likvidačným zariadeniam; kompetentnú a empatickú starostlivosť v prípade potreby; možnosť žiť, študovať a pracovať v prostredí, v ktorom je menštruácia vnímaná ako pozitívna a zdravá, nie niečo, za čo sa treba hanbiť; a plne sa zúčastňovať na pracovných a spoločenských aktivitách. Po tretie, zabezpečiť, aby tieto činnosti boli zahrnuté do príslušných sektorových pracovných plánov a rozpočtov a aby sa merala ich efektívnosť.

WHO vo svojom vyhlásení oceňuje prácu aktivistov – vrátane mladých ľudí – a mimovládnych organizácií, ktoré urobili veľa pre to, aby sa menštruačné zdravie dostalo do popredia záujmu. Konštatuje, že čoraz väčší počet vlád prijíma opatrenia v tomto smere. Niektoré vlády zrušili dane na menštruačné produkty. Iné sa zamerali na problémy, ktorým čelia školopovinní adolescenti pri získavaní menštruačných produktov. Ďalšie zaviedli stratégie na poskytovanie menštruačných produktov populáciám v ťažkých podmienkach, napríklad tým, ktorí sú bez domova alebo sa nachádzajú v nápravných zariadeniach. A napokon, niekoľko krajín zaviedlo zákony a pravidlá pre zdravotnú dovolenku pre osoby, ktoré pociťujú bolesť, nepohodlie a iné symptómy a príznaky súvisiace s menštruáciou. Podľa WHO sú to užitočné kroky, ale vlády by mohli a mali urobiť viac, než len zlepšiť prístup k menštruačným produktom. Mali by zabezpečiť, aby školy, pracoviská a verejné inštitúcie podporovali zvládanie menštruácie pohodlne a dôstojne. Ešte dôležitejšie je, aby „normalizovali“ menštruáciu a prelomili ticho okolo nej.

Problematikou menštruačnej chudoby sa zaoberal aj Európsky parlament vo svojom uznesení – *Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2019 o rodovej rovnosti a daňovej politike v EÚ⁵ (bod 21):*

„(Európsky parlament) domnieva sa, že tzv. menštruačná chudoba je v EÚ trvalým problémom, keďže podľa odhadov organizácie Plan International UK si každé desiate dievča nemôže dovoliť hygienické výrobky; vyjadruje poľutovanie nad tým, že hygienické výrobky pre ženy a produkty a služby starostlivosti o deti, starších ľudí a ľudí so zdravotným postihnutím sa ešte stále vo všetkých členských štátoch nepovažujú za základný tovar; vyzýva všetky členské štáty, aby odstránili tzv. daňovú povinnosť tak, že využijú flexibilitu zavedenú v smernici o DPH a uplatnia oslobodenia od dane alebo nulové sadzby DPH na tento základný tovar; uznáva, že zníženie ceny kvôli výnimke z DPH platnej pre tieto výroby by malo nemerateľný prínos pre mladé ženy; podporuje hnutia zamerané na presadzovanie rozsiahlej dostupnosti hygienických potrieb a nabáda členské štáty, aby poskytovali doplnkové ženské hygienické potreby v niektorých (verejných) priestoroch, ako sú školy, univerzity a ubytovne pre bezdomovcov, ako aj ženám z nízkopríjmového prostredia, a to s cieľom úplne odstrániť menštruačnú chudobu na všetkých verejných toaletách v EÚ.“

⁵ P8_TA(2019)0014 Rodová rovnosť a daňové politiky v EÚ: Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2019 o rodovej rovnosti a daňovej politike v EÚ (2018/2095(INI)) (2020/C 411/06). Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019IP0014>

Svetová banka uvádza niekoľko typov opatrení na zabránenie menštruačnej chudoby.

Globálne sa do popredia dostali návrhy na **zníženie alebo odstránenie daní na menštruačné produkty** alebo ich vstupy. Jednotlivé štáty pritom zvolili rôzne prístupy. Bangladéš napríklad dočasne zrušil daň z pridanej hodnoty na suroviny, aby podporil miestnu produkciu týchto produktov. Keňa začala odstraňovať dane na menštruačné produkty v roku 2004 a do roku 2016 odstránila DPH na dovážané menštruačné produkty, ako aj na suroviny a ich výrobu. Podobne Nigéria odstránila DPH na miestne vyrábané produkty. Štáty ako Malajzia, Libanon, Tanzánia, Írsko, Kolumbia a Mexiko úplne odstránili DPH na menštruačné produkty.

Otázka je, nakoľko daňové reformy efektívne znižujú spotrebiteľské ceny. Dôkazy sú zmiešané a veľa závisí od konkurencie na trhu a štruktúry súkromnej výroby. Zníženie daní znamená zrieknutie sa daňových príjmov, ktoré by sa mohli použiť na ciele dotácie alebo bezplatné produkty v školách, pričom výhody sa nemusia preniesť na konečného spotrebiteľa. V niektorých prípadoch je cena produktov na začiatku taká vysoká, že postupné znižovanie daní nemusí viesť k zvýšeniu cenovej dostupnosti, z čoho majú väčší prospech bohatí ako chudobní. Svetová banka uvádza štúdiu⁶, ktorá zistila, že odstránenie daní v Bangladéši, Keni, Nigérii a Južnej Afrike nevedlo k lacnejším produktom. Pri zvažovaní takýchto reforiem je preto dôležité, aby vlády najprv pochopili štruktúru trhu a preskúmali celú škálu možností politiky na efektívne ovplyvňovanie cien.

Medzi ďalšie možnosti politiky, ktoré treba zvážiť, patrí **distribúcia menštruačných produktov bezplatne alebo za dotované ceny** pre skupiny s nízkymi príjmami a vo verejných priestoroch, ako sú školy, útulky a pod. Dotácie možno využiť aj na motiváciu miestnych podnikateľov k výrobe vlastných produktov. Sociálni podnikatelia – podniky, ktoré uplatňujú komerčné stratégie na splnenie sociálnych cieľov – môžu v tomto priestore zohrávať úlohu, najmä ak sa snažia slúžiť spotrebiteľom za nízke náklady.

Ďalším užitočným nástrojom je **poskytnutie finančných prostriedkov výhradne na daný tovar** (*direct conditional cash transfers*). Môže mať napríklad formu zľavovej karty, ktorú spotrebiteľia využívajú pri nákupe menštruačných produktov. Dôkazy naznačujú, že ženy sa cítia posilnené, keď dostanú príležitosť kúpiť si výrobky samy. Umožnenie chudobným komunitám nakupovať cenovo dostupné produkty má tiež potenciál zmeniť vnímanie hodnoty takýchto produktov.

Existujú tiež príležitosti na **zvýšenie podnikania a zamestnanosti žien** vo výrobe cenovo dostupných a kvalitných produktov menštruačnej hygieny. Výroba a distribúcia hygienických výrobkov môže tiež riešiť problémy týkajúce sa sexuálneho a reprodukčného zdravia, cenovej dostupnosti a environmentálnej udržateľnosti.

Okrem toho, že menštruačné výrobky by mali byť podľa Svetovej banky cenovo dostupné, musia byť aj **kvalitné**. Toto je obzvlášť dôležité pre chudobných ľudí, ktorí pravdepodobne používajú tie

⁶ Dr. Laura Rossouw a Dr. Hana Ross (Nadácia Billa & Melindy Gates): Ekonomické hodnotenie zníženia daní na menštruačné hygienické výrobky, 2020. Dostupné (v angličtine) na: <https://gatesopenresearch.org/documents/4-137>

isté produkty dlhšie. Taktiež zdôrazňuje potrebu predpisov a usmernení ohľadne noriem kvality, ako sú kritériá absorpcie, pohodlia, trvanlivosti a použitých látok.⁷

Medzi inými možnými opatreniami uvádza správa zo Svetového ekonomického fóra⁸ aj zavedenie práva žien na **niekoľko dní plateného voľna v prípade menštruačných ťažkostí**, ktoré legislatívne ukotvilo napríklad Španielsko, ale aj niektoré štáty juhovýchodnej Ázie (Japonsko, Taiwan).

Škótsko sa v roku 2020 zase stalo prvou krajinou na svete, ktorá ponúka **bezplatné hygienické výrobky všetkým ženám**. Nová politika schválená škótskou vládou umožňuje voľne dostupné tampóny a hygienické vložky na určených verejných miestach, ako sú komunitné centrá, lekárne a mládežnícke kluby.

Tvorcovia politiky, mimovládne organizácie a spoločnosť môžu prispieť taktiež **propagovaním informácií** o menštruačnom zdraví prostredníctvom sociálnych médií, reklám, plagátov alebo tlačných médií. Bez ohľadu na pohlavie by si komunita mala uvedomiť, aké dôležité je šírenie povedomia o menštruačnom zdraví a o menštruačnej chudobe. V neposlednom rade je dôležité, aby výskumníci **zhromaždili viac údajov**, podrobností, faktov, štatistík a informácií týkajúcich sa menštruačného zdravia a menštruačnej chudoby. Tieto štúdie môžu zmeniť vnímanie spoločnosti v danej problematike.⁹

⁷ Politické reformy pre dôstojnosť, rovnosť a menštruačné zdravie (Svetová banka 2022). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2022/05/25/policy-reforms-for-dignity-equality-and-menstrual-health>

⁸ Nehygienická pravda o dobovej chudobe – a o tom, čo môžu robiť vlády (Svetové ekonomické fórum, 2022). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.weforum.org/agenda/2022/06/period-poverty-pain-stigma/>

⁹ Menštruačná chudoba: zanedbávaný problém verejného zdravia (National Library of Medicine, 2023). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10372806/>

2. Opatrenia voči menštruačnej chudobe v európskom kontexte

Cieľom tejto kapitoly je poskytnúť podrobnejší pohľad na prijaté opatrenia a súvisiace legislatívne zmeny, ktoré sa týkajú problematiky menštruačnej chudoby v európskom priestore. Osobitnú pozornosť budeme venovať výške sadzby tzv. „menštruačnej dane“ (*tampon tax*) v jednotlivých štátoch EÚ a jej porovnaní so základnou sadzbou dane z pridanej hodnoty v daných štátoch. Následne sa zameriame na ďalšie opatrenia ako zlepšovanie informovanosti o menštruácii, bezplatné poskytovanie menštruačných produktov v rámci vymedzených priestorov, resp. v celom verejnom priestore a takisto status menštruačnej „praceneschopnosti“. Na záver spomenieme opatrenia, ktoré boli v súvislosti s menštruačnou chudobou prijaté v Spojenom kráľovstve.

2.1 Daň z pridanej hodnoty na menštruačné výrobky v EÚ

Legislatívny rámec

Problematika sadzieb dane z pridanej hodnoty je v štátoch EÚ rámcovaná *Smernicou Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty* (ďalej Smernica o DPH)¹⁰.

Každý štát EÚ má stanovenú **štandardnú sadzbu**, ktorá sa uplatňuje na dodávku väčšiny tovarov a služieb. „*Štandardná sadzba nesmie byť nižšia ako 15 %.*“ (čl. 97 Smernice o DPH).

Na dodávky určitých tovarov a služieb sa môžu uplatňovať **najviac dve znížené sadzby** (na základe zoznamu v prílohe III k Smernici o DPH), ktoré **nemôžu byť nižšie ako 5 %** (čl. 98, ods. 1 Smernice o DPH).

Na základe čl. 98, ods. 2 môžu členské štáty okrem dvoch znížených sadzieb **uplatňovať zníženú sadzbu nižšiu ako minimum 5 % a oslobodenie od dane** s možnosťou odpočítania DPH zaplatenej na predchádzajúcom stupni na dodania tovaru a poskytnutia služieb, na ktoré sa vzťahuje maximálne sedem bodov v prílohe III. Medzi tento tovar sú zaradené aj „*farmaceutické výrobky používané na medicínske a veterinárne účely, vrátane výrobkov používaných na antikoncepciu a hygienickú ochranu žien, a absorpčné hygienické výrobky*“ (bod 3 Prílohy III Smernice o DPH).

Možnosť nulovej sadzby dane na spomínané výrobky bola zavedená pomerne nedávno v apríli 2022 na základe *Smernice Rady (EÚ) 2022/542 z 5. apríla 2022, ktorou sa menia smernice 2006/112/ES a (EÚ) 2020/285, pokiaľ ide o sadzby dane z pridanej hodnoty*¹¹. Dovtedy museli členské štáty na tieto výrobky uplatňovať zníženú sadzbu DPH v min. výške 5 % s výnimkou štátov (napr. Írsko), ktoré uplatňovali osobitné sadzby už k 1. januáru 1991, t. j. pred prijatím rámcových dokumentov o spoločnom systéme DPH na úrovni EÚ.

¹⁰ Smernica Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:02006L0112-20240101>

¹¹ Smernica Rady (EÚ) 2022/542 z 5. apríla 2022, ktorou sa menia smernice 2006/112/ES a (EÚ) 2020/285, pokiaľ ide o sadzby dane z pridanej hodnoty. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.107.01.0001.01.SLK&toc=OJ%3AL%3A2022%3A107%3ATOC

Spomínaná legislatívna úprava Smernice o DPH reflektuje snahu o zavedenie nulovej sadzby dane z pridanej hodnoty na menštruačné výrobky v celosvetovom kontexte a umožňuje v rámci európskeho priestoru všetkým členským štátom EÚ prijať takéto opatrenie na vnútroštátnej úrovni.

Porovnanie sadziieb DPH na menštruačné výrobky v štátoch EÚ

V členských štátoch EÚ neexistuje jednotný prístup k stanoveniu výšky sadzby DPH na menštruačné výrobky. Najväčšia skupina štátov (13 štátov) uplatňuje na túto skupinu výrobkov štandardnú (t. j. najvyššiu) sadzbu DPH, v porovnateľne veľkej skupine štátov (12 štátov) sa na tieto výrobky vzťahuje znížená sadzba DPH a len v Írsku a dočasne aj na Cypre je táto skupina výrobkov oslobodená od dane.

V niektorých štátoch (napr. Poľsko) sa odlišuje sadzba DPH takisto v závislosti od daného typu výrobkov, kde sa na „tradičnejšie“ jednorazové výrobky ako hygienické vložky a tampóny uplatňuje iná sadzba DPH ako na „novšie“, zväčša viacnásobne využiteľné výrobky ako menštruačné kalíšky, hubky, príp. nohavičky. Táto skutočnosť nemusí odrážať zámer zvýhodňovať jednu skupinu výrobkov. Môže ísť skôr o dôsledok vývoja na trhu s menštruačnými výrobkami, ktorý priniesol nové kategórie produktov v pomerne krátkom časovom rozmedzí. Takéto výrobky nemusia spadať do už zadaných položiek tovaru (napr. v položkách kombinovanej nomenklatury) a vyžadujú si zohľadnenie/úpravu právnych noriem. Možným riešením je zadanie celostného princípu, ktorý by bol viazaný skôr na účel výrobku ako na jeho konkrétny opis. Ako príklad môžeme uviesť situáciu v Portugalsku, kde sa jedna sadzba DPH vzťahovala do roku 2016 len na hygienické vložky a tampóny, následne sa začala uplatňovať na menštruačné kalíšky a od roku 2022 sa vzťahuje na celú kategóriu výrobkov menštruačnej hygieny.

Vo všeobecnosti môžeme v posledných rokoch pozorovať trend znižovania výšky sadzby DPH na menštruačné výrobky, pričom výnimkou v tomto smere sú Taliansko, kde výška tejto sadzby od 1. januára 2024 vzrástla z 5 % na 10 % a Holandsko, kde sa výška sadzby DPH na menštruačné výrobky zvýšila v roku 2019 zo 6 % na 9 % kvôli celkovému zvýšeniu úrovne tejto zníženej sadzby DPH. Na okraj môžeme spomenúť aj príklady štátov, kde sa zvýšila celková výška štandardnej sadzby DPH, ktorá sa v týchto štátoch vzťahuje aj na menštruačné výrobky (napr. Estónsko, Grécko).

Pre lepší prehľad ponúkame nižšie v *tabuľke 1* a v *grafe 1* sumár uplatňovaných sadziieb DPH na menštruačné výrobky v členských štátoch EÚ k dnešnému dňu a ich porovnanie so štandardnou výškou sadzby DPH v danom štáte.

Následne uvádzame podrobné informácie o nedávnom vývoji sadzby DPH na menštruačné výrobky v štátoch, kde je táto sadzba nulová, znížená, prípadne v štandardnej výške spolu s uvedením súvisiacich právnych noriem.

Tabuľka 1:

Výška sadzby DPH na menštruačné výrobky vs. štandardná výška sadzby DPH v štátoch EÚ

Štáty EÚ	Výška sadzby DPH na menštruačné výrobky	Štandardná výška sadzby DPH
Írsko	0 %	23 %
Cyprus*	0 %	19 %
Luxembursko	3 %	17 %
Španielsko**	4 %	21 %
Poľsko***	5 %	23 %
Francúzsko	5,5 %	20 %
Belgicko	6 %	21 %
Portugalsko	6 %	23 %
Nemecko	7 %	19 %
Holandsko	9 %	21 %
Slovinsko	9,5 %	22 %
Rakúsko	10 %	20 %
Taliansko	10 %	22 %
Chorvátsko	13 %	25 %
Malta	18 %	18 %
Rumunsko	19 %	19 %
Bulharsko	20 %	20 %
Slovensko	20 %	20 %
Česko	21 %	21 %
Litva	21 %	21 %
Lotyšsko	21 %	21 %
Estónsko	22 %	22 %
Fínsko	24 %	24 %
Grécko	24 %	24 %
Dánsko	25 %	25 %
Švédsko	25 %	25 %
Maďarsko	27 %	27 %

*Cyprus uplatňuje do 30.9.2024 dočasnú nulovú sadzbu DPH na výrobky na ochranu ženskej hygieny

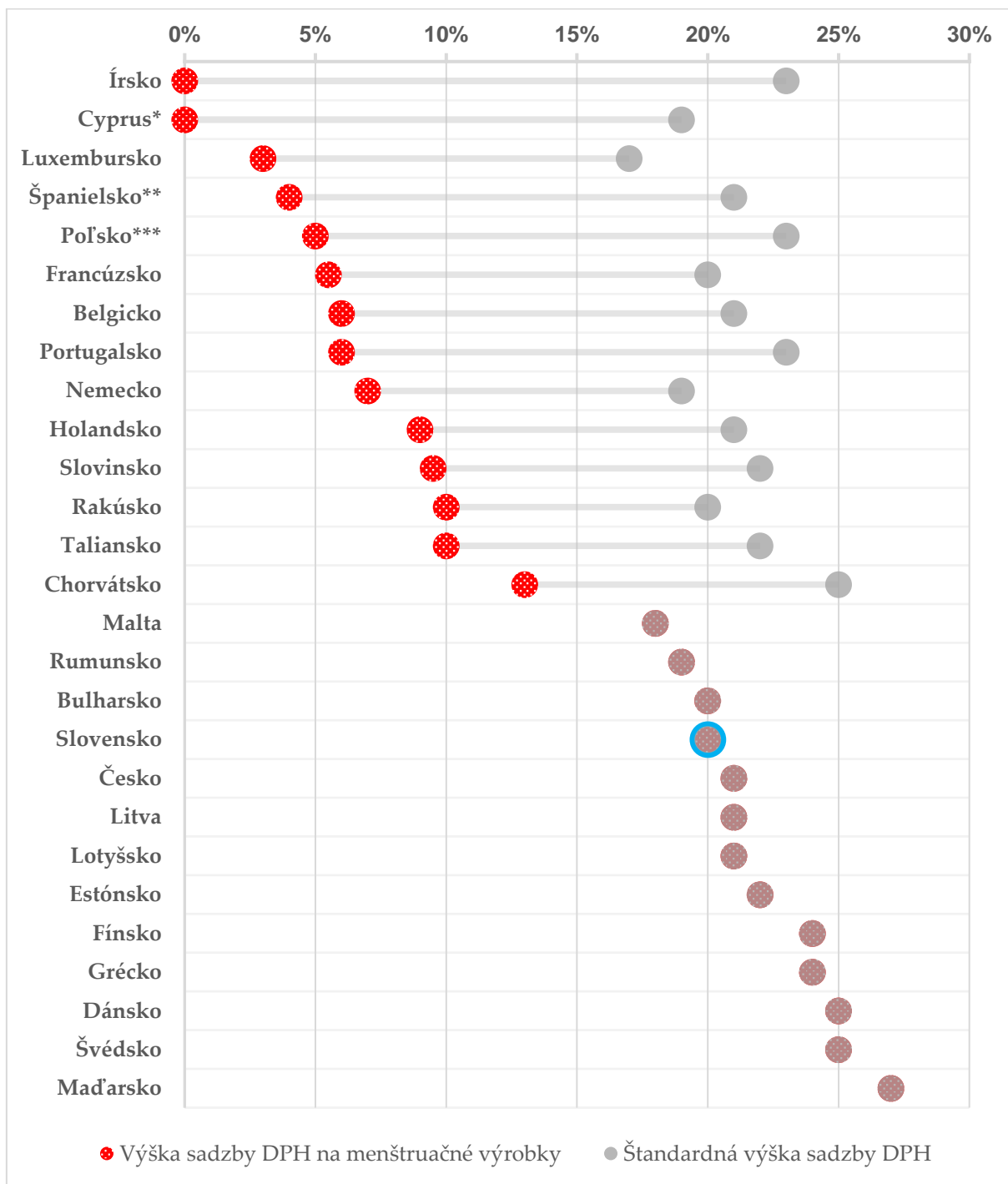
**mimo Kanárskych ostrovov, tam sa uplatňujú iné sadzby DPH

***Poľsko uplatňuje zníženú 5 % sadzbu DPH na menštruačné pomôcky pod KN 9619 00, ostatné menštruačné výrobky (napr. menštruačný kalíšok) spadajú pod štandardnú výšku sadzby DPH

Zdroj: Vypracovala autorka na základe citovaných zdrojov informácií

Graf 1:
Výška sadzby DPH na menštruačné výrobky vs. štandardná výška sadzby DPH v štátoch EÚ

*Cyprus uplatňuje do 30.9.2024 dočasnú nulovú sadzbu DPH na výrobky na ochranu ženskej hygieny

**mimo Kanárskych ostrovov, tam sa uplatňujú iné sadzby DPH

***Poľsko uplatňuje zníženú 5 % sadzbu DPH na menštruačné pomôcky pod KN 9619 00, ostatné menštruačné pomôcky (napr. menštruačný kalíšok) spadajú pod štandardnú výšku sadzby DPH

Zdroj: Vypracovala autorka na základe citovaných zdrojov informácií

Nulová sadzba DPH na menštruačné výrobky

Spomedzi štátov EÚ je **Írsko** jediným štátom, ktorý trvalo uplatňuje nulovú sadzbu DPH na menštruačné vložky (vrátane popôrodných vložiek), slipové vložky a tampóny, ktorá bola v platnosti už v roku 1991. Na menštruačné kalíšky, hubky a menštruačné nohavičky sa vzťahuje nulová sadzba¹² od 1. januára 2023. Prvotne sa na posledné menované výrobky uplatňovala štandardná sadzba DPH vo výške 23 %. Tá bola najprv k 1. januáru 2021 znížená na 9 % a následne bola k 1. januáru 2023 zrušená, ako sme už spomenuli.

Na **Cypre** sa k dnešnému dňu takisto uplatňuje nulová sadzba na výrobky na ochranu ženskej hygieny. *Výnosom Rady ministrov Cyperskej republiky z 2.5.2003* boli tieto výrobky zaradené od 5. mája 2023 medzi tovar s nulovou sadzbou DPH spolu s ostatnými položkami nevyhnutnej potreby **na dočasné obdobie** (viď prílohu 6, bod 15 zákona o dani z pridanej hodnoty 95/(I) z roku 2000¹³). Toto obdobie bolo naposledy predĺžené *Výnosom Rady ministrov z 28. júna 2024 (ΚΑΠ 231/2024)*¹⁴ až **do 30. septembra 2024**. Pred 5. májom 2023 podliehali tieto výrobky zníženej sadzbe DPH na úrovni 5 %.

Znížená sadzba DPH na menštruačné výrobky

Zníženú sadzbu DPH na menštruačné výrobky uplatňuje k dnešnému dňu v rôznej výške 12 štátov EÚ: Luxembursko (3 %), Španielsko (4 %, mimo územia Kanárskych ostrovov), Poľsko (5 %), Francúzsko (5,5 %), Belgicko (6 %), Portugalsko (6 %), Nemecko (7 %), Holandsko (9 %), Slovinsko (9,5 %), Rakúsko (10 %), Taliansko (10 %) a Chorvátsko (13 %). Nižšie sa venujeme kontextu prijatia tejto zníženej sadzby v daných štátoch spolu s uvedením odkazov na príslušné právne predpisy.

Luxembursko

Od 1. mája 2019 sa na základe *Veľkovojevodského nariadenia (čl. 2)*¹⁵ a *Zákona z 26. apríla 2019 (čl. 6, ods. 2, písm. b)*¹⁶ upravil *Zákon o DPH z 12. februára 1979*¹⁷, na základe ktorého sa uplatňuje v Luxembursku na produkty ženskej hygieny superznížená sadzba DPH vo výške 3 %¹⁸. Predtým sa na ne vzťahovala štandardná sadzba DPH vo výške 17 %.

¹² Daňová a colná príručka: Úprava DPH na niektoré hygienické výrobky. Dostupná (v angličtine) na: <https://www.revenue.ie/en/vat/documents/certain-sanitary-products.pdf>

¹³ Zákon o dani z pridanej hodnoty 95/(I) z r. 2000. Dostupné (v gréčtine) na: http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2000_1_95/index.html

¹⁴ Výnos Rady ministrov Cyperskej republiky z 28. júna 2024 (ΚΑΠ 231/2024). Dostupný (v gréčtine) na: [https://www.mof.gov.cy/mof/TAX/taxdep.nsf/All/79CE859FECCA2CD47C2258B4A0028E226/\\$file/%CE%9A%CE%94%CE%A0%20231_2024.pdf?OpenElement](https://www.mof.gov.cy/mof/TAX/taxdep.nsf/All/79CE859FECCA2CD47C2258B4A0028E226/$file/%CE%9A%CE%94%CE%A0%20231_2024.pdf?OpenElement)

¹⁵ Veľkovojevodské nariadenie z 26. apríla 2019. Dostupné (vo francúzštine) na: <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/rgd/2019/04/26/a278/jo>

¹⁶ Zákon z 26. apríla 2019. Dostupný (vo francúzštine) na: <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2019/04/26/a274/jo>

¹⁷ Zákon o DPH z 12. februára 1979, konsolidovaná verzia k 1.1.2024. Dostupný (vo francúzštine) na: <https://pfi.public.lu/fr/publications/textes-de-loi/tvalloi2024.html>

¹⁸ Vláda Luxemburského vojvodstva: Portál nepriamych daní. Dostupné (vo francúzštine) na:

Tieto výrobky sú zahrnuté do kategórie definovanej v Prílohe B, bod 8 zákona o DPH:

„Farmaceutické výrobky bežne používané na zdravotnú starostlivosť, prevenciu a liečbu chorôb na lekárske a veterinárne účely vrátane výrobkov používaných na antikoncepciu a hygienickú ochranu žien.“

Legislatívnej zmene predchádzala koalíčná dohoda na roky 2018-2023¹⁹, v ktorej vláda v oblasti zdravia zmieňuje potrebu aktualizácie zoznamu základných potrieb, na ktoré sa vzťahuje superznižovaná sadzba s menovitým zahrnutím výrobkov ženskej hygieny do tejto kategórie.

Španielsko (mimo územia Kanárskych ostrovov, kde sa uplatňuje iná sadzba DPH)

Od 1. januára 2023 sa v Španielsku vzťahuje na výrobky dámskej hygieny (vložky, slipové vložky, tampóny a takisto menštruačné kalíšky na základe záväzného uznesenia Generálneho riaditeľstva pre dane²⁰) superznižovaná sadzba DPH vo výške 4 % (viď čl. 91, časť Dva, bod 1.7.^o Zákona č. 37/1992 z 28. decembra o dani z pridanej hodnoty²¹). Sú zároveň považované za výrobky základnej potreby. Predtým spadali do kategórie zníženej sadzby DPH vo výške 10 %.

K tejto legislatívnej zmene prišlo prijatím zákona č. 31/2022 o štátnom rozpočte na rok 2023 z 23. decembra 2022 (časť VII)²², ktorý sa priamo odvoláva na upravenú európsku legislatívu:

„Na druhej strane, aby sa zdôraznilo rodové hľadisko, tampóny, hygienické vložky a slipové vložky sú teraz zdaňované zníženou sadzbou 4 %, pretože ide o výrobky základnej potreby, ktoré sú neodmysliteľnou súčasťou ženského stavu, ako aj kondómy a iné nemedicínske antikoncepčné prostriedky. Táto zmena a doplnenie je v súlade s novými limitmi stanovenými v smernici Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty, čo sa týka daňových sadzieb.“

Poľsko

V roku 2019 bola v Poľsku zákonom č. 1751 z 9. augusta 2019, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o dani z tovarov a služieb a niektoré ďalšie zákony²³ sadzba DPH na ženské hygienické produkty znížená z 8 % na 5 % v dôsledku zjednotenia klasifikácie produktov pre daňové účely a zjednodušenia systému sadzieb DPH. Do 5 % sadzby DPH spadajú všetky produkty pod číslom kombinovanej nomenklatúry 9619 00 (napr. hygienické vložky a tampóny, viď Prílohu č. 10, bod 21 zákona z 11. marca 2004 o dani z tovarov a služieb²⁴).

<https://pfi.public.lu/fr/professionnel/tva/taxe-valeur-ajoutee/taux-nationaux-applicables.html>

¹⁹ Koalíčná dohoda (2018-2023), str. 95. Dostupná (vo francúzštine) na: <https://gouvernement.lu/dam-assets/documents/actualites/2018/12-decembre/accord-de-coalition-2018-2023.pdf>

²⁰ Záväzné uznesenie Generálneho riaditeľstva pre dane V0416-23 z 23. februára 2023. Dostupné (v španielčine) na: https://petete.tributos.hacienda.gob.es/consultas/?num_consulta=V0416-23

²¹ Zákon č. 37/1992 z 28. decembra o dani z pridanej hodnoty. Dostupný (v španielčine) na: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1992-28740&tn=1&p=20231228>

²² Zákon č. 31/2022 o štátnom rozpočte na rok 2023 z 23. decembra 2022. Dostupný (v španielčine) na: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-22128>

²³ Zákon č. 1751 z 9. augusta 2019, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o dani z tovarov a služieb a niektoré ďalšie zákony. Dostupný (v poľštine) na: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001751>

²⁴ Zákon z 11. marca 2004 o dani z tovarov a služieb, Zb. z. 2024, č. 361. Dostupný (v poľštine) na: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20240000361>

Na znovupoužiteľné menštruačné výrobky (napr. menštruačný kalíšok) sa uplatňuje štandardná sadzba DPH vo výške 23 %, pričom prebieha snaha na úrovni parlamentu (*Interpelácia č. 2339*²⁵) aj zo strany verejného ochrancu práv²⁶ o zaradenie týchto výrobkov do rovnakej sadzby DPH.

Francúzsko

Sadzba DPH na ženské hygienické výrobky bola *zákonom č. 2015-1785 z 29. decembra 2015 o financiách na rok 2016*²⁷ znížená k 1. januáru 2016 z 20 % na 5,5 % (viď *čl. 278-0 bis, ods. A, písm. 1° bis Všeobecného daňového zákonníka*²⁸).

Belgicko

K 1. januáru 2018 sa na základe *kráľovského nariadenia z 10. decembra 2017*²⁹ znížila sadzba DPH na menštruačné produkty z 21 % na 6 %. Popis menštruačných výrobkov, na ktoré sa táto znížená sadzba vzťahuje, sa nachádza v *Tabuľke A (XXIII, bod 10) Prílohy kráľovského nariadenia č. 20 z 20. júla 1970*³⁰, sú to:

„Hygienické vložky, tampóny, slipové vložky a podobné výrobky pre ženskú hygienu a intímne obrúsky určené na hygienickú ochranu genitálií iných osôb ako dojčiat.“

Portugalsko

Do roku 2016 sa v Portugalsku znížená sadzba DPH vo výške 6 % vzťahovala len na hygienické vložky a tampóny, od r. 2016 sa začala uplatňovať aj na menštruačné kalíšky. Prijatím *zákona č. 12/2022 z 27. júna 2022 (čl. 287)*³¹ sa znížená sadzba vzťahuje na celú kategóriu výrobkov menštruačnej hygieny (viď *Zoznam I – Tovary a služby podliehajúce zníženej sadzbe, bod 2.5, písm. f, Kódex DPH*³²).

²⁵ Interpelácia č. 2339 ohľadom zníženia sadzby DPH na menštruačné kalíšky z 02/2020. Dostupná (v poľštine) na: <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/interpelacja.xsp?documentId=D6786CD1C88B6072C1258511004E16EF&view=1>

²⁶ Verejný ochranca práv: Vysoká DPH na menštruačné kalíšky. Marcin Wiącek píše ministerstvu financií. Ministerstvo financií bude prípad analyzovať. 02/2023. Dostupné (v poľštine) na: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-kubeczki-menstruacyjne-vat-mf-odpowiedz>

²⁷ Zákon č. 2015-1785 z 29. decembra 2015 o financiách na rok 2016. Dostupný (vo francúzštine) na: <https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000031251274/>

²⁸ Všeobecný daňový zákonník. Dostupný (vo francúzštine) na: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000031776596/2024-05-28/

²⁹ Kráľovské nariadenie z 10. decembra 2017, ktorým sa mení kráľovské nariadenie č. 20 z 20. júla. Dostupné (vo francúzštine) na: https://etaamb.openjustice.be/fr/arrete-royal-du-10-decembre-2017_n2017032026.html

³⁰ Kráľovské nariadenie č. 20 z 20. júla 1970. Dostupné (vo francúzštine) na: <https://www.minfin.fgov.be/myminfin-web/pages/public/fisconet/document/e914b68b-3ed0-40b3-8361-913cad20c0ce>

³¹ Zákon č. 12/2022 z 27. júna 2022 (novela zákona o štátnom rozpočte na rok 2022). Dostupný (v portugalčine) na: <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/12-2022-185224662>

³² Zoznam I (Tovary a služby podliehajúce zníženej sadzbe), Kódex DPH. Dostupný (v portugalčine) na: https://info.portaldasfinancas.gov.pt/pt/informacao_fiscal/codigos_tributarios/civa_rep/Pages/c-iva-listas.aspx

Nemecko

Sadzba DPH na menštruačné výrobky bola znížená k 1. januáru 2000 na 7 % úroveň na základe prijatého zákona o ďalšej daňovej podpore elektromobility a o zmene ďalších daňových predpisov z 12. decembra 2019³³, ktorý bol prijatý na odporúčanie Finančného výboru. Zákon o DPH³⁴ (Príloha 2, č. 55) explicitne vymenúva, ktorých položiek sa táto sadzba týka:

„Výrobky na účely menštruačnej hygieny, menovite:

- a) hygienické vložky a tampóny z akéhokoľvek materiálu, z položky 9619,
- b) hygienické potreby z plastu (menštruačné kalíšky, menštruačné hubky), z podpoložky 3924 90,
- c) výrobky na hygienické účely z mäkkej gumy (menštruačné kalíšky), z podpoložky 4014 90,
- d) prírodné špongie živočíšneho pôvodu (menštruačné hubky), z podpoložky 0511 99 39,
- e) menštruačné nohavičky (nohavičky a iné spodky s integrovanou absorpčnou vložkou, na viacnásobné použitie), z položky 9619.“

Holandsko

V roku 2019 sa v Holandsku v dôsledku celkového zvýšenia úrovne zníženej sadzby DPH zvýšila aj sadzba DPH na menštruačné výrobky z pôvodných 6 % na 9 %. Táto sadzba (viď zákon o dani z pridanej hodnoty z roku 1968³⁵, čl. 9, bod 2, písm. a + Tabuľka I., písm. a, bod 8) sa vzťahuje na tampóny, hygienické vložky vrátane menštruačnej bielizne s rovnakými vlastnosťami ako vonkajšie dámske vložky a takisto menštruačné kalíšky.

Slovinsko

Od 1. mája 2021 sa v Slovinsku na výrobky menštruačnej hygieny vzťahuje znížená sadzba DPH vo výške 9,5 %, dovtedy sa na ne vzťahovala štandardná sadzba DPH vo výške 22 %. Všeobecná definícia týchto výrobkov je uvedená v Prílohe I Zákona o dani z pridanej hodnoty (ZDDV-1) č. 117/2006 Z. z. Slovinskej republiky³⁶. Pravidlá na vykonávanie zákona o dani z pridanej hodnoty, č. 141/2006 Z. z. Slovinskej republiky³⁷ ďalej špecifikujú v čl. 49, ods. 3:

„Medzi výrobky na hygienickú ochranu uvedené v bode 3 prílohy I k zákonu o DPH patria:

- menštruačné kalíšky pod položkami č. 3924 90 00 a 4014 90 00 a hygienické vložky, tampóny a podobné menštruačné výrobky pod položkami č. 9619 00 30, 9619 00 40, 9619 00 71, 9619 00 75 a 9619 00 79.“

³³ Zákon o ďalšej daňovej podpore elektromobility a o zmene ďalších daňových predpisov z 12. decembra 2019. Dostupný (v nemčine) na:

https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBL&start=/*%5b@attr_id=%27bgbl119s2451.pdf%27%5d#_bgbl_%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl119s2451.pdf%27%5D_1725958302281

³⁴ Zákon o DPH. Dostupný (v nemčine) na: https://www.gesetze-im-internet.de/ustg_1980/

³⁵ Zákon o dani z pridanej hodnoty z roku 1968. Dostupný (v holandčine) na: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002629/2024-01-01>

³⁶ Zákon o dani z pridanej hodnoty (ZDDV-1), č. 117/2006 Z. z. Slovinskej republiky. Dostupný (v slovinčine) na: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?sop=2006-01-5012>

³⁷ Pravidlá na vykonávanie zákona o dani z pridanej hodnoty, č. 141/2006 Z. z. Slovinskej republiky. Dostupné (v slovinčine) na: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=PRAV7542>

Rakúsko

Od januára 2021 prišlo v Rakúsku k zníženiu sadzby DPH na menštruačné produkty zo štandardnej výšky 20 % o polovicu na 10 %. Tento krok bol súčasťou prijatia zákona o daňových opatreniach COVID-19³⁸ a vychádzal z vládneho programu federálnej vlády za dlhodobej podpory politickej strany Zelených.

Špecifikáciu výrobkov, na ktorú sa vzťahuje znížená sadzba v novelizovanom zákone o dani z pridanej hodnoty z roku 1994³⁹, upresnilo Federálne ministerstvo financií Rakúskej republiky na svojej webovej stránke⁴⁰, ide o hygienické vložky, tampóny z akéhokoľvek materiálu, menštruačné kalíšky, menštruačné hubky, menštruačné nohavičky, slipové vložky.

Taliansko

Od 1. januára 2024 bola v Taliansku sadzba DPH na menštruačné výrobky zvýšená z 5 % na 10 % (viď čl. 1, ods. 45, písm. b, bod 2 zákona o rozpočte pre rok 2024⁴¹).

Pôvodná 5 % sadzba sa vzťahovala najprv len na výrobky ochrany ženskej hygieny, ktoré sú umývateľné alebo kompostovateľné (podľa normy UNI EN 13432:2002) a takisto menštruačné kalíšky (na základe čl. 32-ter zákonnej vyhlášky č. 124 z roku 2019⁴²). Táto sadzba sa od 1. januára 2023 začala uplatňovať na všetky menštruačné produkty bez rozdielu (viď čl. 1, ods. 72, písm. a, bodu 1 zákona o rozpočte na rok 2023⁴³) a následne bola k 1. januáru 2024 zvýšená na 10 % tak, ako sme uviedli vyššie.

Chorvátsko

Od 1. apríla 2022 bola, v rámci balíka opatrení na zmiernenie rastu cien, znížená DPH na menštruačné produkty zo štandardnej sadzby 25 % na úroveň 13 % (viď čl. 38, ods. 3, písm. d zákona o dani z pridanej hodnoty⁴⁴).

³⁸ Zákon o daňových opatreniach COVID-19 (COVID-19-Steuermaßnahmesgesetz, BGBl. I Nr. 3/2021). Dostupné (v nemčine) na: <https://ris.bka.gv.at/eli/bgbl/I/2021/3>

³⁹ Zákon o dani z pridanej hodnoty z roku 1994. Dostupný (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10004873>

⁴⁰ Federálne ministerstvo financií Rakúskej republiky: Často kladené otázky – Zmena sadzieb DPH v dôsledku zákona o daňových opatreniach COVID 19. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.bmf.gv.at/themen/steuern/fuer-unternehmen/umsatzsteuer/informationen/FAQ-%E2%80%93-%C3%84nderung-der-Umsatzsteuers%C3%A4tze-ab-1.1.2021-aufgrund-des-COVID-19-Steuerma%C3%9Fnahmesgesetzes.html>

⁴¹ Zákon o rozpočte pre rok 2024 z 30. decembra 2023, č. 213. Dostupný (v taliančine) na: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2023-12-30:213>

⁴² Zákonná vyhláška z 26. októbra 2019, č. 124. Dostupná (v taliančine) na: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:2019;124~art57quater!vig>

⁴³ Zákon o rozpočte pre rok 2023 z 29. decembra 2022, č. 197. Dostupný (v taliančine) na: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2022-12-29:197>

⁴⁴ Zákon o dani z pridanej hodnoty. Dostupný (v chorvátčine) na: <https://www.zakon.hr/z/1455/Zakon-o-porezu-na-dodanu-vrijednost->

Štandardná sadzba DPH na menštruačné výrobky

Štandardnú výšku sadzby DPH uplatňuje na menštruačné výrobky zvyšných 13 štátov EÚ:

Malta (18 %), Rumunsko (19 %), Bulharsko (20 %), Slovensko (20 %), Česko (21 %), Litva (21 %), Lotyšsko (21 %), Estónsko (22 %), Fínsko (24 %), Grécko (24 %), Dánsko (25 %), Švédsko (25 %), Maďarsko (27%).

Spomedzi nich môžeme spomenúť zaujímavý vývoj tejto sadzby v **Estónsku**, kde sa na menštruačné výrobky do 31. marca 2010 vzťahovala znížená 9 % sadzba DPH. Následne sa na tieto výrobky uplatňovala štandardná sadzba 20 %, ktorá bola zvýšená k 1. januára 2024 na 22 %. V máji 2021 bola estónskemu parlamentu predložená hromadná petícia „*Bezplatné dámske hygienické výrobky pre mladých ľudí*“, v ktorej sa navrhuje znížiť DPH na tieto výrobky na pôvodnú úroveň 9 % a takisto zabezpečiť dostupnosť bezplatných hygienických výrobkov v školách, komunitných centrách, knižniciach, lekárňach a na verejných priestranstvách. Návrh však nebol podporený, keďže Výbor pre sociálne veci konštatoval, že by sa mali zvážiť iné alternatívy.

Zníženie sadzby DPH na menštruačné výrobky možno očakávať na **Malte**, kde sa vláda v prijatom dokumente *Stratégia a akčný plán pre rodovú rovnosť a uplatňovanie rodového hľadiska na roky 2022-2027*⁴⁵ okrem iného v bode 7.4.3 zaviazala, že zníži túto sadzbu na najnižšiu možnú úroveň v súlade s EÚ legislatívou. Momentálna sadzba je na úrovni štandardnej sadzby vo výške 18 %.

Slovensko uplatňuje na menštruačné výrobky štandardnú sadzbu DPH vo výške 20 %. Na položky zo spomínanej kombinovanej nomenklatúry 9619 00 (Hygienické vložky a tampóny, detské plienky a prebaly pre deti, a podobné výrobky, z akéhokoľvek materiálu) sa síce vzťahuje znížená sadzba 10 %, ale len za podmienky, že sú tieto výrobky určené na inkontinenciu (viď *Prílohu č. 7 zákona č. 222/2004 o dani z pridanej hodnoty*⁴⁶).

⁴⁵ Vláda Maltskej republiky: *Stratégia a akčný plán pre rodovú rovnosť a uplatňovanie rodového hľadiska na roky 2022-2027*, prijatý v novembri 2022. Dostupný (v angličtine) na: <https://humanrights.gov.mt/wp-content/uploads/2024/04/Gender-Equality.pdf>

⁴⁶ Zákon č. 222/2004 o dani z pridanej hodnoty. Dostupný na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/222/20240701>

2.2 Iné prijaté opatrenia na boj s menštruačnou chudobou v EÚ

Okrem výšky sadzby DPH na menštruačné výrobky by sme ďalšie opatrenia prijaté v členských štátoch EÚ mohli rámcovo zaradiť do troch hlavných kategórií:

- **zlepšovanie informovanosti o menštruácii**, či už na strane verejnosti (napr. vzdelávaním na školách) alebo na strane vedeckých kruhov (napr. prostredníctvom realizácie štúdie o vplyve menštruácie na jednotlivé aspekty života),
- **poskytovanie bezplatných menštruačných výrobkov v niektorých alebo vo všetkých verejných priestoroch**,
- **zavedenie menštruačnej práceneschopnosti**.

Štáty môžu tieto opatrenia prijímať jednotlivo, ale vo väčšine štátov, ktoré boli predmetom tejto štúdie, sa tak dialo paralelne, prípadne na seba tieto opatrenia nadväzovali s určitou časovou postupnosťou. Vzhľadom na kombináciu opatrení v skúmaných štátoch a špecifickosť konkrétnej právnej úpravy týchto opatrení v daných štátoch, budeme tieto opatrenia demonštrovať na príkladoch vybraných členských štátov EÚ, v ktorých boli buď prijaté na štátnej úrovni prostredníctvom príslušného právneho predpisu, alebo bola deklarovaná ich implementácia na úrovni vlády.

Portugalsko

Ako príklad štátu, ktorý sa snaží implementovať viaceré zo spomenutých opatrení, by sme mohli uviesť Portugalsko. V zákone o štátnom rozpočte na rok 2023⁴⁷ sa zaviazalo k nasledovným opatreniam:

Čl. 157 Opatrenia na boj proti menštruačnej chudobe

1 – V priebehu roka 2023 vláda v spolupráci s miestnymi orgánmi a mimovládnyimi organizáciami vypracuje **pilotný program bezplatnej distribúcie dámskych hygienických výrobkov**, ako aj šírenia a objasňovania ich druhov, indikácií, kontraindikácií a podmienok používania.

2 – V roku 2023 vláda zabezpečí **vypracovanie celoštátnej štúdie o vplyve menštruácie na kvalitu života jednotlivcov a rodín**, ktorá okrem iného posúdi výskyt ochorení, ako je endometrióza, rôzne druhy symptómov spojených s menštruáciou, menštruačnú chudobu a úroveň gramotnosti obyvateľstva v tejto oblasti.

V zákone o štátnom rozpočte na rok 2024⁴⁸ nadväzuje na tieto opatrenia takto:

Čl. 156 Bezplatná distribúcia dámskych hygienických výrobkov

⁴⁷ Zákon o štátnom rozpočte na rok 2023 (zákon č. 24-D/2022 z 30. decembra 2022). Dostupný (v portugálčine) na: <https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/lei/2022-205695052>

⁴⁸ Zákon o štátnom rozpočte na rok 2024 (zákon č. 82/2023 z 29. decembra 2023). Dostupný (v portugálčine) na: <https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/lei/2023-836109751>

V roku 2024 bude vláda pokračovať v príprave pilotného programu bezplatnej distribúcie dámskych hygienických výrobkov a v šírení a objasňovaní ich druhov, indikácií, kontraindikácií a podmienok používania.

V máji 2022 bol do portugalského parlamentu podaný návrh zákona č. 4/XV/1.^a (1047C)⁴⁹, ktorého predmetom bolo zaviesť menštruačné voľno v rozsahu max. 3 dní neprítomnosti v práci za mesiac pre osoby, ktoré sú v dôsledku silných bolestí počas menštruácie neschopné pracovať. Cieľom tohto návrhu bolo nadviazať na podobné legislatívne úsilie v Španielsku. V správe k návrhu sa taktiež cituje vyjadrenie vtedajšej španielskej štátnej tajomníčky pre rovnosť Ángely Rodríguez: „Keď sa problém nedá vyriešiť z lekárskeho hľadiska, považujeme za veľmi rozumné, aby existovalo [právo na] dočasnú práceneschopnosť spojenú s týmto problémom.“ „Je dôležité objasniť, čo je bolestivá menštruácia. Nehovoríme o miernych ťažkostiach, ale o vážnych príznakoch, ako je hnačka, silné bolesti hlavy a horúčka (...) existuje štúdia, ktorá hovorí, že 53 % žien trpí bolestivou menštruáciou a medzi mladšími ženami je toto percento až 74 %. To je neprijateľné a malo by to viesť k zamysleniu.“ Tento návrh zákona nebol schválený.

Španielsko

Španielsko prijalo 28. februára 2023 Organický zákon 1/2023, ktorým sa mení a dopĺňa organický zákon 2/2010 z 3. marca o sexuálnom a reprodukčnom zdraví a dobrovoľnom prerušení tehotenstva⁵⁰, ktorým zaviedlo možnosť práceneschopnosti pri vážnych príznakoch súvisiacich s menštruačným cyklom. V článku 5 ter sa doslovne uvádza:

„S cieľom zosúladiť právo na zdravie so zamestnaním sa ženám so sekundárnou menštruačnou práceneschopnosťou uznáva nárok na osobitnú situáciu dočasnej práceneschopnosti za podmienok stanovených v revidovanom znení všeobecného zákona o sociálnom zabezpečení, ktorý bol schválený kráľovským legislatívnym dekrétom 8/2015 z 30. októbra.“

V III. časti preambuly zákona sa spomínajú explicitne aj diagnózy, ktoré môžu indikovať takýto stav:

„Rovnako sa výslovne uznáva, že za osobitnú situáciu dočasnej pracovnej neschopnosti z dôvodu bežných nepredvídaných udalostí sa považuje práceneschopnosť, pri ktorej sa žena môže ocitnúť v prípade menštruácie, ktorá ju sekundárne robí práceneschopnou alebo v prípade sekundárnej dysmenorey spojenej s patológiami, ako je endometrióza, myómy, panvové zápalové ochorenie, adenomyóza, polypy endometria, polycystické vaječníky alebo ťažkosti s odtokom menštruačnej krvi akéhokoľvek typu, ktoré môžu okrem iného zahŕňať príznaky, ako je dyspareúnia, dyzúria, neplodnosť alebo silnejšie krvácanie, ako je normálne. Cieľom je zabezpečiť primeranú reguláciu tejto patologickej situácie, aby sa eliminoval akýkoľvek typ negatívnej zaujatosti na pracovisku.“

⁴⁹ Návrh zákona č. 4/XV/1.^a (1047C). Dostupný (v portugálčine) na:

<https://app.parlamento.pt/webutils/docs/doc.pdf?Path=6148523063446f764c304653546d56304c334e706447567a4c316857544556484c3039464c7a49774d6a49794d4449794d4451784d7939515153396c593259344f574d344d53307a593255314c545179596d59744f4751784e6930304f54426d4d6a597a4e4745314e6a59756347526d&Fich=ecf89c81-3ce5-42bf-8d16-490f2634a566.pdf&Inline=true>

⁵⁰ Organický zákon 1/2023 z 28. februára, ktorým sa mení a dopĺňa organický zákon 2/2010 z 3. marca o sexuálnom a reprodukčnom zdraví a dobrovoľnom prerušení tehotenstva. Dostupný (v španielčine) na:

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-5364>

Podľa platnej právnej úpravy od 1. júna 2023 sa v tomto prípade nemocenská dávka vypláca zo sociálneho zabezpečenia (*Seguridad Social*) vo výške 60 % regulačného základu (*base reguladora*) počas prvých 20 dní a následne vo výške 75 % regulačného základu. Vypláca sa od 1. dňa a pri posúdení nároku sa nevyžaduje minimálne poistné obdobie. Potvrdenie práceneschopnosti vystavuje žene jej rodinný lekár rovnako ako pri inej chorobe, lekár určí takisto dĺžku práceneschopnosti, či už na hodiny alebo dni.⁵¹

V spomínanom organickom zákone sa Španielsko zaviazalo **poskytovať bezplatné menštruačné produkty vo vzdelávacích centrách, v nápravných zariadeniach a sociálnych centrách** a v neposlednom rade prijalo **opatrenia v oblasti menštruačného vzdelávania** (viď nižšie).

Článok 5 quater. **Opatrenia týkajúce sa distribúcie výrobkov na správu menštruačného cyklu.**

1. Vzdelávacie zariadenia zabezpečia bezplatný prístup k výrobkom na zvládanie menštruácie v situáciách, keď je to potrebné, a prostredníctvom kanálov, ktoré na tento účel zriadia.
2. Voľný prístup k takýmto výrobkom sa zaručí aj ženám, ohrozeným vylúčením, v centrách poskytujúcich sociálne služby, ako aj v centrách a na iných miestach, kde sa zdržiavajú osoby zbavené slobody.
3. Poskytovanie výrobkov na správu menštruačného cyklu musí rešpektovať voľbu používateľiek. Výrobky budú dostupné bez potreby akéhokoľvek sprostredkovania, pričom sa zaručí ochrana identity a dôvernosti.
4. Verejné orgány uvedené v tomto článku sa prednostne a postupne rozhodnú pre trvalo udržateľné, organické, ekologické, rýchlo rozložiteľné, opakovane použiteľné a bezchemické výrobky menštruačného manažmentu, aby mali čo najmenší dopad na životné prostredie a zdravie žien a iných príjemcov.
5. Uvedené opatrenia sa budú postupne prijímať v priestoroch verejných orgánov, uvedených v tomto článku.
6. Zakazuje sa predaj menštruačných výrobkov dodávaných orgánmi verejnej správy v uvedených subjektoch a podporuje sa ich racionálne používanie.

Článok 10b. **Opatrenia v oblasti menštruačného vzdelávania.**

Orgány zodpovedné za vzdelávanie v rámci svojich právomocí zabezpečia v rámci afektívno-sexuálnej výchovy, ktorú vzdelávací systém zavádza do učebných osnov na rôznych stupňoch vzdelávania, komplexný prístup k zdraviu počas menštruácie, z rodového, interseksionálneho a ľudskoprávneho hľadiska v oblasti formálneho aj neformálneho vzdelávania, s osobitným zreteľom na odstraňovanie mýtov, predsudkov a rodových stereotypov, ktoré vytvárajú menštruačnú stigmu.

Írsko

Minister pre ďalšie a vyššie vzdelávanie, výskum, inovácie a vedu Írskej republiky Patrick O'Donovan oznámil 5. mája 2024 poskytnutie finančných prostriedkov vo výške 500 000 EUR na **zabezpečenie bezplatných menštruačných potrieb pre študentky**⁵². Nadviazal tak na už

⁵¹ Ministerstvo inklúzie, sociálneho zabezpečenia a migrácie, Bulletin 07/2023. Dostupný (v španielčine) na: <https://www.seg-social.es/wps/wcm/connect/wss/7bfa8457-1bc2-40a2-a19a-a125f8da5e7d/BNR+07-2023.pdf?MOD=AJPERES>

⁵² Tlačová správa Ministerstva ďalšieho a vyššieho vzdelávania, výskumu, inovácií a vedy Írskej republiky z 5. mája 2024. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.ie/en/press-release/058a9-minister-patrick-odonovan-announces-funding-of-500000-to-provide-free-period-products-for-students/>

uskutočnený pilotný program poskytovania bezplatných menštruačných potrieb na 9 vysokých školách, oznámený v marci 2022⁵³. Na príprave tohto opatrenia spolupracovalo Ministerstvo zdravotníctva, ktoré je zriaďovateľom Implementačnej skupiny pre menštruačnú chudobu.

Toto opatrenie je takisto súčasťou *vládneho programu z roku 2020*⁵⁴ (str. 99), ktorý obsahuje záväzok poskytovať bezplatnú, primeranú, bezpečnú a vhodnú škálu menštruačných výrobkov vo všetkých vzdelávacích zariadeniach, financovaných z verejných zdrojov.

Jedným z ďalších opatrení zo strany vlády bolo v novembri 2023 prijatie **nového rámca v oblasti verejného obstarávania na menštruačné potreby a automaty**, ktorý zjednodušuje ich nákup pre orgány verejnej správy. Tie musia stále pokryť náklady na ich zakúpenie a cieľom je, aby tieto menštruačné potreby poskytovali ďalej bezplatne vo svojich priestoroch⁵⁵.

Tieto opatrenia sú v širšom meradle odpoveďou na existujúce odporúčania v diskusnom materiáli *Menštruačná chudoba v Írsku*⁵⁶ a takisto na zistenia z pravidelne uskutočňovaného prieskumu *Zdravé Írsko*⁵⁷.

Francúzsko

Prijatím *zákona o financovaní sociálneho zabezpečenia na rok 2024* (čl. 40)⁵⁸ zaviedlo Francúzsko od 28. decembra 2023 **bezplatné poskytovanie opakovane použiteľných menštruačných pomôcok** (napr. menštruačné kalíšky, nohavičky a umývateľné hygienické vložky) **pre účastníčky doplnkového zdravotného poistenia** vo výške 100 % z ceny **a pre ženy do 26. roku života** vo výške 60 % z ceny (existuje pritom možnosť si dať zvyšných 40 % preplatiť cez iné doplnkové mechanizmy). Pomôcky je potrebné si „zakúpiť“ v lekárni, bez receptu.

V *Zákonníku sociálneho zabezpečenia* (oddiel 13: *Opakovane použiteľná hygienická ochrana*)⁵⁹ sa v čl. L162-59 uvádza:

⁵³ Tlačová správa Ministerstva ďalšieho a vyššieho vzdelávania, výskumu, inovácií a vedy Írskej republiky z 8. marca 2022. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.ie/en/press-release/cea1f-minister-harris-and-collins-announce-roll-out-of-free-period-products-in-further-education-and-training-sector/>

⁵⁴ Vládny program, jún 2020. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.ie/en/publication/7e05d-programme-for-government-our-shared-future/>

⁵⁵ Tlačová správa Ministerstva verejných výdavkov, plnenia národného rozvojového plánu a reformy Írskej republiky z 2. novembra 2023. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.ie/en/press-release/adbc1-ministers-of-state-naughton-smyth-publish-framework-agreement-that-allows-the-public-sector-to-easily-purchase-period-products/>

⁵⁶ Podvýbor pre menštruačnú chudobu, Národná stratégia pre ženy a dievčatá 2017-2020: Menštruačná chudoba v Írsku (diskusný materiál) z februára 2021. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.ie/en/publication/264f4-period-poverty-in-ireland-discussion-paper-period-poverty-sub-committee-national-strategy-for-women-and-girls-20172020-february-2021/>

⁵⁷ Prieskum Zdravé Írsko, december 2022. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.ie/en/publication/f9e67-healthy-ireland-survey-2022/>

⁵⁸ Zákon č. 2023-1250 z 26. decembra 2023 o financovaní sociálneho zabezpečenia na rok 2024. Dostupný (vo francúzštine) na: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2023/12/26/ECOX2320994L/jo/texte>

⁵⁹ Zákonník sociálneho zabezpečenia: oddiel 13: Opakovane použiteľná hygienická ochrana (čl. L162-59 až L162-61). Dostupný (vo francúzštine) na:

Úhrada alebo preplatenie opakovane použiteľných hygienických ochranných prostriedkov zo systému zdravotného poistenia je podmienené ich zaradením do zoznamu vypracovaného v súlade s podmienkami stanovenými v tomto článku.

Zaradenie do zoznamu, uvedeného v prvom odseku, sa uskutočňuje na základe vyhlášky ministrov zodpovedných za zdravotníctvo a sociálne zabezpečenie za podmienok, ktoré umožňujú individuálnu identifikáciu výrobkov.

Na základe čl. L162-60 je takisto v kompetencii ministrov zdravotníctva a sociálneho zabezpečenia, aby pre každý výrobok, zaradený na zoznam, stanovili vyhláškou cenu, ktorá slúži ako základ pre výpočet plnenia služby, ako aj maximálnu maloobchodnú cenu.

V tomto kontexte sa patrí spomenúť, že na základe rozhodnutia Ministerstva pre vysokoškolské vzdelávanie, výskum a inovácie Francúzskej republiky majú študentky od školského roka 2021/2022 **prístup k bezplatným menštruačným výrobkom na pôde vysokých škôl a internátoch** prostredníctvom umiestnených dávkovačov hygienických potrieb šetrných k životnému prostrediu.⁶⁰

Malta

V rámci cieľa „Podpory rodovej rovnosti v oblasti sociálneho blahobytu a politiky v oblasti zdravotnej starostlivosti“ v Stratégii a akčnom pláne pre rodovú rovnosť a uplatňovanie rodového hľadiska na roky 2022-2027⁶¹ zadefinovala maltská vláda medzi inými aj nasledovné opatrenia:

7.4.2 Preskúmať prístup k menštruačným výrobkom a náklady s nimi spojené s cieľom odstrániť menštruačnú chudobu

7.4.3 Znížiť sadzbu DPH na menštruačné výrobky na najnižšiu možnú úroveň v súlade s EÚ legislatívou (pozn. tento bod sme už spomenuli v kapitole 2.1)

7.4.4 Poskytnúť bezplatné menštruačné výrobky v školách s cieľom odstrániť stigma, ktorá v súvislosti s touto problematikou existuje

Spomínané opatrenia by mala vláda naplniť v časovom horizonte 5 rokov (t. j. do roku 2027) pod záštitou Ministerstva vnútorných záležitostí, bezpečnosti, reforiem a rovnosti a s podporou Ministerstva financií a zamestnanosti a Ministerstva školstva, športu, mládeže, výskumu a inovácií. Koordináciu medzi ministerstvami pri implementácii tohto plánu by mal zabezpečovať Medzirezortný výbor pre rodovú rovnosť a uplatňovanie rodového hľadiska. Ten je takisto zodpovedný za stanovenie časového harmonogramu a rozpočtu, predpokladaného pre každé opatrenie v rámci akčného plánu.

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006073189/LEGISCTA000048673556?isSuggest=true&anchor=LEGISCTA000048673556#LEGISCTA000048673556

⁶⁰ Tlačová správa Ministerstva pre vysokoškolské vzdelávanie, výskum a inovácie Francúzskej republiky z 23. februára 2021. Dostupná (vo francúzštine) na: <https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/fr/la-ministre-de-l-enseignement-superieur-de-la-recherche-et-de-l-innovation-annonce-la-gratuite-des-46702>

⁶¹ Vláda Maltskej republiky: Stratégia a akčný plán pre rodovú rovnosť a uplatňovanie rodového hľadiska na roky 2022-2027, prijatá v nov. 2022. Dostupný (v angličtine) na: <https://humanrights.gov.mt/wp-content/uploads/2024/04/Gender-Equality.pdf>

Iné príklady

Holandská vláda a viaceré samosprávy poskytujú finančné prostriedky organizáciám, ktoré bezplatne distribuujú dámske hygienické potreby v školách, komunitných centrách, atď. (napr. Armoedefonds⁶²).

Švédsko od roku 2020 poskytuje pre svoje brankyne v rámci povinnej vojenskej služby voľne dostupné menštruačné pomôcky⁶³.

Slovensko

Slovensko nemá v súčasnosti prijatú právnu úpravu na celoštátnej úrovni, ktorá by sa týkala boja s menštruačnou chudobou. Prijaté *programové vyhlásenie vlády na roky 2023-2027*⁶⁴ takisto explicitne neobsahuje opatrenia súvisiace s touto problematikou.

Na regionálnej úrovni deklaroval snahu zabezpečiť bezplatné menštruačné produkty na školách a na toaletách verejných priestorov pod správou Banskobystrického kraja banskobystrický župan Ondrej Lunter v auguste 2022⁶⁵.

Iné iniciatívy na boj s menštruačnou chudobou vychádzajú v súčasnosti skôr z neziskového sektora, napr. kampaň Dôstojná menštruačia občianskej organizácie InTYMYta⁶⁶, ktorú realizuje aj v spolupráci s komerčným sektorom (napr. spolupráca s Tescom, DM drogerie markt).

⁶² Webová stránka Armoedefonds. Dostupná (v holandčine):

<https://www.armoedefonds.nl/wat-we-doen/projecten/menstruatie-armoede>

⁶³ Barrons.com „Švédske brankyne dostávajú zadarmo dámske hygienické potreby“. Dostupné (vo švédčine) na:

<https://www.barrons.com/news/sweden-s-women-conscripts-get-free-feminine-hygiene-products-5d6c07f9>

⁶⁴ Programové vyhlásenie vlády SR 2023-2027. Dostupné na:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=535376>

⁶⁵ Aktuality.sk „Banskobystrický kraj dá do škôl vložky zadarmo. Menštruačná chudoba je aj na Slovensku“.

Dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/nNHL1xE/banskobystricky-kraj-da-do-skol-vlozky-zadarmo-menstruacna-chudoba-je-aj-na-slovensku/>

⁶⁶ Webová stránka občianskeho združenia InTYMYta. Dostupná na:

https://www.intymyta.sk/vzd_materialy/menstruacna-chudoba-na-slovensku-%ef%bf%bc/

2.3 Prístup Spojeného kráľovstva k problematike menštruačnej chudoby

Spojené kráľovstvo je v problematike boja s menštruačnou chudobou tzv. vlajkovou loďou v európskom priestore, kedy jeho postoj k sadzbe DPH na menštruačné výrobky ovplyvnil a sčasti aj formoval následný vývoj legislatívneho rámca v EÚ. Aj pri ostatných opatreniach, ktoré boli prijaté v jednotlivých krajinách Spojeného kráľovstva (najmä v Škótsku), je priestor na inšpiráciu pre ostatné štáty Európskej únie. Z uvedených dôvodov sme sa rozhodli venovať Spojenému kráľovstvu samostatnú kapitolu ako dôležitému „hráčovi“, ktorý ovplyvňuje dianie v tejto problematike v celom európskom priestore.

Spojené kráľovstvo zaviedlo **k 1. 1. 2021 nulovú sadzbu DPH na menštruačné výrobky** na základe už prijatého *Zákona o financiách z roku 2016 (časť 7, bod 126)*⁶⁷. Oneskorenie v uplatňovaní tohto zákona bolo spôsobené procesom vystúpenia Spojeného kráľovstva z Európskej únie a následne trvajúceho prechodného obdobia, ktoré uplynulo práve 31.12.2020. Počas neho bolo totiž Spojené kráľovstvo naďalej viazané vtedajším znením Smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty, ktorá určila zníženú sadzbu dane DPH v minimálnej výške 5 % na sanitárne výrobky.⁶⁸

Ako sme už spomenuli podrobnejšie aj v časti [Legislatívny rámec v kapitole 2.1](#), členské štáty EÚ boli do prijatia *Smernice Rady (EÚ) 2022/542 z 5. apríla 2022, ktorou sa menia smernice 2006/112/ES a (EÚ) 2020/285, pokiaľ ide o sadzby dane z pridanej hodnoty*⁶⁹ viazané uplatňovať na menštruačné výrobky minimálnu sadzbu DPH a snaha v Spojenom kráľovstve o zrušenie dane narážala na tento legislatívny rámec EÚ, keďže Spojené kráľovstvo bolo ešte v danom období jej členským štátom. Z uvedeného dôvodu sa **v roku 2015** vydalo inou cestou a rozhodlo sa **alokovať príjmy z DPH na menštruačné výrobky do špeciálne zriadeného fondu (Tampon Tax Fund)**. Ten bol zriadený za účelom financovania projektov zameraných na riešenie problémov žien a dievčat, ktorým čelia v Spojenom kráľovstve. V rokoch 2016 až 2022 bolo v šiestich kolách vysúťažovaných dokopy 137 grantov podaných 125 organizáciami dobrovoľníckeho a komunitného sektora, ktoré boli podporené celkovou sumou v hodnote 86,25 milióna GBP (t. j. 102,23 mil. EUR). Viac ako 30 miliónov GBP (t. j. 35,56 mil. EUR) z týchto prostriedkov bolo prerozdelených prvotnými príjemcami medzi ďalších 1 230 organizácií.⁷⁰

V rámci Spojeného kráľovstva majú jednotlivé krajiny svoje vlastné právne úpravy, ktoré sa týkajú aj bezplatného poskytovania menštruačných potrieb na školách alebo v celom verejnom priestore.

⁶⁷ Zákon o financiách 2016. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2016/24/contents>

⁶⁸ Vláda Spojeného kráľovstva – Správa: Tampónová daň je od dnes zrušená. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.uk/government/news/tampon-tax-abolished-from-today>

⁶⁹ Smernica Rady (EÚ) 2022/542 z 5. apríla 2022, ktorou sa menia smernice 2006/112/ES a (EÚ) 2020/285, pokiaľ ide o sadzby dane z pridanej hodnoty. Dostupné na:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.107.01.0001.01.SLK&toc=OJ%3AL%3A2022%3A107%3ATOC

⁷⁰ Vláda Spojeného kráľovstva – Hlavná správa: Hodnotenie Fondu dane z tampónov (Tampon Tax Fund).

Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.uk/government/publications/tampon-tax-fund-evaluation/tampon-tax-fund-evaluation-main-report>

Prvou krajinou zo Spojeného kráľovstva, ktorá pristúpila v roku 2018 k **poskytovaniu bezplatných menštruačných potrieb na školách na všetkých vzdelávacích úrovniach**, bolo **Škótsko**⁷¹. Takisto v **Anglicku** je od roku 2020 zavedený **program zabezpečenia bezplatných menštruačných potrieb na väčšine škôl**.⁷²

Škótsko sa takisto stalo prvou krajinou, ktorá poskytuje **bezplatné menštruačné potreby pre všetkých** na základe *zákona o bezplatnom poskytovaní menštruačných výrobkov*⁷³, ktorý vstúpil do platnosti 12. januára 2021.

V bode 1 tohto zákona sa uvádza, že každý miestny orgán musí zabezpečiť, aby na jeho území mohli menštruačné výrobky získať bezplatne všetky osoby, ktoré ich potrebujú (v súlade s opatreniami, ktoré stanovuje a zachováva miestna samospráva). Obdobná povinnosť prislúcha poskytovateľom vzdelávania v prípade zabezpečenia bezplatných menštruačných potrieb pre žiačky a študentky (bod 2) a takisto určeným orgánom verejnej správy v prípade zabezpečenia bezplatných menštruačných potrieb v ich priestoroch (bod 3). Zákon v bode 4 špecifikuje, že menštruačné výrobky by malo byť možné získať „primerane ľahko“ a „spôsobom, ktorý rešpektuje dôstojnosť osôb, ktoré ich získavajú“, takisto by mal byť zaručený „primeraný výber rôznych druhov menštruačných výrobkov“.

Severné Írsko v roku 2022 prijalo *zákon o bezplatnom poskytovaní menštruačných výrobkov*⁷⁴. Na jeho základe majú určené orgány verejnej správy ministerstva hospodárstva od 12. mája 2024 zákonnú povinnosť poskytovať menštruačné výrobky vo svojich priestoroch bezplatne⁷⁵. Na základe prijatej úpravy sú bezplatné menštruačné výrobky dostupné takisto napr. vo všetkých miestnych knižniciach v Severnom Írsku⁷⁶.

Wales sa svojím *Akčným plánom – Hrdá na menštruáciu (Period Proud Wales Action Plan)*⁷⁷ takisto pripája k ostatným krajinám Spojeného kráľovstva v rámci snahy o poskytovanie bezplatných menštruačných výrobkov na školách, v nemocniciach a vo verejných priestoroch.

⁷¹ Škótska vláda – Správa: Študentky získajú bezplatný prístup k hygienickým výrobkom. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.scot/news/students-to-get-free-access-to-sanitary-products/>

⁷² Ministerstvo školstva Spojeného kráľovstva – Usmernenie: Program menštruačných výrobkov pre školy a vysoké školy (Anglicko). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.uk/government/publications/period-products-in-schools-and-colleges/period-product-scheme-for-schools-and-colleges-in-england>

⁷³ Zákon o bezplatnom poskytovaní menštruačných výrobkov (Škótsko) 2021. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.legislation.gov.uk/asp/2021/1/contents>

⁷⁴ Zákon o bezplatnom poskytovaní menštruačných výrobkov (Severné Írsko) 2022. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.legislation.gov.uk/nia/2022/25/contents>

⁷⁵ Usmernenie pre určené orgány verejnej správy v súvislosti so zákonom o bezplatnom poskytovaní menštruačných výrobkov v Severnom Írsku (2022). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.economy-ni.gov.uk/publications/period-products-free-provision-act-ni-2022-guidance-specified-public-service-bodies>

⁷⁶ Webová stránka knižníc v Severnom Írsku: Bezplatné menštruačné výrobky sú teraz k dispozícii vo všetkých miestnych knižniciach v Severnom Írsku. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.librariesni.org.uk/news/free-period-products-now-available-in-all-local-libraries-in-northern-ireland/>

⁷⁷ Akčný plán Walesu – Hrdá na menštruáciu (Period Proud Wales Action Plan). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.wales/period-proud-wales-action-plan-html>

Záver

Menštruačná chudoba má dopad na ženskú populáciu na celom svete naprieč jednotlivými štátmi. V európskom kontexte sa pozornosť pri prijímaní opatrení zameriava viac na ekonomické než kultúrne faktory menštruácie v porovnaní s menej rozvinutými časťami sveta. Ekonomické opatrenia sú však stále úzko previazané a idú ruka v ruke so zlepšovaním informovanosti o menštruácii vo verejnom priestore a s prehĺbovaním poznatkov v akademickej sfére o vplyve menštruácie na jednotlivé aspekty života.

Na základe poznatkov tejto štúdie môžeme konštatovať, že opatrenia, súvisiace s bojom proti menštruačnej chudobe, zaznamenali v európskom priestore v posledných rokoch veľmi výrazný kvantitatívny aj kvalitatívny posun, pričom viaceré štáty deklarujú snahu o ďalšie napredovanie v najbližších rokoch v tejto oblasti.

Viac ako polovica členských štátov EÚ má nulovú alebo zníženú sadzbu DPH na menštruačné výrobky. Pri realizácii ďalších opatrení (zlepšená informovanosť o menštruácii, bezplatné poskytovanie menštruačných výrobkov vo verejných priestoroch, status menštruačnej „pracenechopnosti“) vyčnievajú v rámci EÚ štyri štáty: Portugalsko, Španielsko, Írsko a Francúzsko, pričom ďalšie, ako napríklad Malta, deklarujú snahu prijať tieto opatrenia v najbližších rokoch. V rámci európskeho priestoru musíme spomenúť aj prijaté opatrenia na území Spojeného kráľovstva, ktoré sa stalo tzv. vlajkovou loďou boja proti menštruačnej chudobe a slúži ako inšpirácia a príklad hodný nasledovania pre viaceré štáty EÚ.

Slovensko sa nachádza v tomto kontexte v skupine najmenej ambiciózných štátov EÚ, čo sa týka presadzovania opatrení na boj s menštruačnou chudobou. Môžeme to prezentovať na výške sadzby DPH na menštruačné výrobky či absencii iných opatrení na boj proti menštruačnej chudobe na štátnej úrovni, ako aj na chýbajúcej deklarovanej snahe o presadzovanie takýchto opatrení v najbližších rokoch.

Zdroje

1. ECPRD požiadavka č. 5780 (apríl 2024). Dostupné po prihlásení (v angličtine) na: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/924411>
2. Politické reformy pre dôstojnosť, rovnosť a menštruačné zdravie (Svetová banka, 2022). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2022/05/25/policy-reforms-for-dignity-equality-and-menstrual-health>
3. Ciele pre trvalo udržateľný rozvoj OSN. Dostupné (v angličtine) na: <https://sdgs.un.org/goals>
4. Vyhlásenie WHO o menštruačnom zdraví a právach. 50. zasadnutie Panelovej diskusie Rady pre ľudské práva o manažmente menštruačnej hygieny, ľudských právach a rodovej rovnosti (2022). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.who.int/news/item/22-06-2022-who-statement-on-menstrual-health-and-rights>
5. P8_TA(2019)0014 Rodová rovnosť a daňové politiky v EÚ: Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2019 o rodovej rovnosti a daňovej politike v EÚ (2018/2095(INI)) (2020/C 411/06). Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019IP0014>
6. Dr. Laura Rossouw a Dr. Hana Ross (Nadácia Billa & Melindy Gates): Ekonomické hodnotenie zníženia daní na menštruačné hygienické výrobky, 2020. Dostupné (v angličtine) na: <https://gatesopenresearch.org/documents/4-137>
7. Politické reformy pre dôstojnosť, rovnosť a menštruačné zdravie (Svetová banka 2022). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2022/05/25/policy-reforms-for-dignity-equality-and-menstrual-health>
8. Nehygienická pravda o dobovej chudobe – a o tom, čo môžu robiť vlády (Svetové ekonomické fórum, 2022). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.weforum.org/agenda/2022/06/period-poverty-pain-stigma/>
9. Menštruačná chudoba: zanedbávaný problém verejného zdravia (National Library of Medicine, 2023). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10372806/>
10. Smernica Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:02006L0112-20240101>
11. Smernica Rady (EÚ) 2022/542 z 5. apríla 2022, ktorou sa menia smernice 2006/112/ES a (EÚ) 2020/285, pokiaľ ide o sadzby dane z pridanej hodnoty. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L.2022.107.01.0001.01.SLK&toc=OJ%3AL%3A2022%3A107%3ATOC>

Belgicko

12. Kráľovské nariadenie z 10. decembra 2017, ktorým sa mení kráľovské nariadenie č. 20 z 20. júla. Dostupné (vo francúzštine) na: https://etaamb.openjustice.be/fr/arrete-royal-du-10-decembre-2017_n2017032026.html
13. Kráľovské nariadenie č. 20 z 20. júla 1970. Dostupné (vo francúzštine) na: <https://www.minfin.fgov.be/myminfin-web/pages/public/fisconet/document/e914b68b-3ed0-40b3-8361-913cad20c0ce>

Cyprus

14. Zákon o dani z pridanej hodnoty 95(I) z r. 2000. Dostupné (v gréčtine) na: http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2000_1_95/index.html
15. Výnos Rady ministrov Cyperskej republiky z 28. júna 2024 (ΚΑΠ 231/2024). Dostupný (v gréčtine) na: [https://www.mof.gov.cy/mof/TAX/taxdep.nsf/All/79C859FECCA2CD47C2258B4A0028E226/\\$file/%CE%9A%CE%94%CE%A0%20231_2024.pdf?OpenElement](https://www.mof.gov.cy/mof/TAX/taxdep.nsf/All/79C859FECCA2CD47C2258B4A0028E226/$file/%CE%9A%CE%94%CE%A0%20231_2024.pdf?OpenElement)

Francúzsko

16. Zákon č. 2015-1785 z 29. decembra 2015 o financiách na rok 2016. Dostupný (vo francúzštine) na: <https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000031251274/>
17. Všeobecný daňový zákonník. Dostupný (vo francúzštine) na: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000031776596/2024-05-28/
18. Zákon č. 2023-1250 z 26. decembra 2023 o financovaní sociálneho zabezpečenia na rok 2024. Dostupný (vo francúzštine) na: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2023/12/26/ECOX2320994L/jo/texte>
19. Zákonník sociálneho zabezpečenia: oddiel 13: Opakovane použiteľná hygienická ochrana (čl. L162-59 až L162-61). Dostupný (vo francúzštine) na: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006073189/LEGISCTA000048673556?isSuggest=true&anchor=LEGISCTA000048673556#LEGISCTA000048673556
20. Tlačová správa Ministerstva pre vysokoškolské vzdelávanie, výskum a inovácie Francúzskej republiky z 23. februára 2021. Dostupná (vo francúzštine) na: <https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/fr/la-ministre-de-l-enseignement-superieur-de-la-recherche-et-de-l-innovation-annonce-la-gratuite-des-46702>

Holandsko

21. Zákon o dani z pridanej hodnoty z roku 1968. Dostupný (v holandčine) na: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002629/2024-01-01>
22. Webová stránka Armoedefonds. Dostupná (v holandčine): <https://www.armoedefonds.nl/wat-we-doen/projecten/menstruatie-armoede>

Chorvátsko

23. Zákon o dani z pridanej hodnoty. Dostupný (v chorvátčine) na: <https://www.zakon.hr/z/1455/Zakon-o-porezu-na-dodanu-vrijednost->

Írsko

24. Daňová a colná príručka: Úprava DPH na niektoré hygienické výrobky. Dostupná (v angličtine) na: <https://www.revenue.ie/en/vat/documents/certain-sanitary-products.pdf>
25. Tlačová správa Ministerstva ďalšieho a vyššieho vzdelávania, výskumu, inovácií a vedy Írskej republiky z 5. mája 2024. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.ie/en/press-release/058a9-minister-patrick-odonovan-announces-funding-of-500000-to-provide-free-period-products-for-students/>
26. Tlačová správa Ministerstva ďalšieho a vyššieho vzdelávania, výskumu, inovácií a vedy Írskej republiky z 8. marca 2022. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.ie/en/press-release/cealf-minister-harris-and-collins-announce-roll-out-of-free-period-products-in-further-education-and-training-sector/>

27. Vládný program, jún 2020. Dostupné (v angličtine) na:
<https://www.gov.ie/en/publication/7e05d-programme-for-government-our-shared-future/>
28. Tlačová správa Ministerstva verejných výdavkov, plnenia národného rozvojového plánu a reformy Írskej republiky z 2. novembra 2023. Dostupné (v angličtine) na:
<https://www.gov.ie/en/press-release/adbc1-ministers-of-state-naughton-smyth-publish-framework-agreement-that-allows-the-public-sector-to-easily-purchase-period-products/>
29. Podvýbor pre menštruačnú chudobu, Národná stratégia pre ženy a dievčatá 2017-2020: Menštruačná chudoba v Írsku (diskusný materiál) z februára 2021. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.ie/en/publication/264f4-period-poverty-in-ireland-discussion-paper-period-poverty-sub-committee-national-strategy-for-women-and-girls-20172020-february-2021/>
30. Prieskum Zdravé Írsko, december 2022. Dostupné (v angličtine) na:
<https://www.gov.ie/en/publication/f9e67-healthy-ireland-survey-2022/>

Luxembursko

31. Veľkovojevodské nariadenie z 26. apríla 2019. Dostupné (vo francúzštine) na:
<https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/rgd/2019/04/26/a278/jo>
32. Zákon z 26. apríla 2019. Dostupný (vo francúzštine) na:
<https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2019/04/26/a274/jo>
33. Zákon o DPH z 12. februára 1979, konsolidovaná verzia k 1.1.2024. Dostupný (vo francúzštine) na: <https://pfi.public.lu/fr/publications/textes-de-loi/tvalloi2024.html>
34. Vláda Luxemburského vojvodstva: Portál nepriamych daní. Dostupné (vo francúzštine) na:
<https://pfi.public.lu/fr/professionnel/tva/taxe-valeur-ajoutee/taux-nationaux-applicables.html>
35. Koaličná dohoda (2018-2023), str. 95. Dostupná (vo francúzštine) na:
<https://gouvernement.lu/dam-assets/documents/actualites/2018/12-decembre/accord-de-coalition-2018-2023.pdf>

Malta

36. Vláda Maltskej republiky: Stratégia a akčný plán pre rodovú rovnosť a uplatňovanie rodového hľadiska na roky 2022-2027, prijatý v novembri 2022. Dostupný (v angličtine) na:
<https://humanrights.gov.mt/wp-content/uploads/2024/04/Gender-Equality.pdf>

Nemecko

37. Zákon o ďalšej daňovej podpore elektromobility a o zmene ďalších daňových predpisov z 12. decembra 2019. Dostupný (v nemčine) na:
https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&start=//%5b@attr_id=%27bgbl119s2451.pdf%27%5d#_bgbl_%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl119s2451.pdf%27%5D_1725958302281
38. Zákon o DPH. Dostupný (v nemčine) na: https://www.gesetze-im-internet.de/ustg_1980/

Poľsko

39. Zákon z 11. marca 2004 o dani z tovarov a služieb, Zb. z. 2024, č. 361. Dostupný (v poľštine) na: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20240000361>
40. Zákon č. 1751 z 9. augusta 2019, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o dani z tovarov a služieb a niektoré ďalšie zákony. Dostupný (v poľštine) na:
<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001751>

41. Interpelácia č. 2339 ohľadom zníženia sadzby DPH na menštruačné kalíšky z 02/2020. Dostupná (v poľštine) na: <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/interpelacja.xsp?documentId=D6786CD1C88B6072C1258511004E16EF&view=1>
42. Verejný ochranca práv: Vysoká DPH na menštruačné kalíšky. Marcin Wiącek píše ministerstvu financií. Ministerstvo financií bude prípad analyzovať. 02/2023. Dostupné (v poľštine) na: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-kubeczki-menstruacyjne-vat-mf-odpowiedz>

Portugalsko

43. Zákon č. 12/2022 z 27. júna 2022 (novela zákona o štátnom rozpočte na rok 2022). Dostupný (v portugálčine) na: <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/12-2022-185224662>
44. Zoznam I (Tovary a služby podliehajúce zníženej sadzbe), Kódex DPH. Dostupný (v portugálčine) na: https://info.portaldasfinancas.gov.pt/pt/informacao_fiscal/codigos_tributarios/civa_rep/Pages/c-iva-listas.aspx
45. Zákon o štátnom rozpočte na rok 2023 (zákon č. 24-D/2022 z 30. decembra 2022). Dostupný (v portugálčine) na: <https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/lei/2022-205695052>
46. Zákon o štátnom rozpočte na rok 2024 (zákon č. 82/2023 z 29. decembra 2023). Dostupný (v portugálčine) na: <https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/lei/2023-836109751>
47. Návrh zákona č. 4/XV/1.^a (1047C). Dostupný (v portugálčine) na: <https://app.parlamento.pt/webutils/docs/doc.pdf?Path=6148523063446f764c304653546d56304c334e706447567a4c316857544556484c3039464c7a49774d6a49794d4449794d4451784d7939515153396c593259344f574d344d53307a593255314c545179596d59744f4751784e6930304f54426d4d6a597a4e4745314e6a59756347526d&Fich=ecf89c81-3ce5-42bf-8d16-490f2634a566.pdf&Inline=true>

Rakúsko

48. Zákon o daňových opatreniach COVID-19 (COVID-19-Steuermaßnahmengesetz, BGBl. I Nr. 3/2021). Dostupné (v nemčine) na: <https://ris.bka.gv.at/eli/bgbl/I/2021/3>
49. Zákon o dani z pridanej hodnoty z roku 1994. Dostupný (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10004873>
50. Federálne ministerstvo financií Rakúskej republiky: Často kladené otázky – Zmena sadzieb DPH v dôsledku zákona o daňových opatreniach COVID 19. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.bmf.gv.at/themen/steuern/fuer-unternehmen/umsatzsteuer/informationen/FAQ-%E2%80%93-%C3%84nderung-der-Umsatzsteuers%C3%A4tze-ab-1.1.2021-aufgrund-des-COVID-19-Steuerma%C3%9Fnahmengesetzes.html>

Slovensko

51. Zákon č. 222/2004 o dani z pridanej hodnoty. Dostupný na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/222/20240701>
52. Programové vyhlásenie vlády SR 2023-2027. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=535376>

53. Aktuality.sk „Banskobystrický kraj dá do škôl vložky zadarmo. Menštruačná chudoba je aj na Slovensku“. Dostupné na:

<https://www.aktuality.sk/clanok/nNHL1xE/banskobystricky-kraj-da-do-skol-vlozky-zadarmo-menstruacna-chudoba-je-aj-na-slovensku/>

54. Webová stránka občianskeho združenia InTYMYta. Dostupná na:

https://www.intymyta.sk/vzd_materialy/menstruacna-chudoba-na-slovensku-%ef%bf%bc/

Slovensko

55. Zákon o dani z pridanej hodnoty (ZDDV-1), č. 117/2006 Z. z. Slovenskej republiky. Dostupný (v slovinčine) na: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?sop=2006-01-5012>

56. Pravidlá na vykonávanie zákona o dani z pridanej hodnoty, č. 141/2006 Z. z. Slovenskej republiky. Dostupné (v slovinčine) na: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=PRAV7542>

Spojené kráľovstvo

57. Zákon o financiách 2016. Dostupné (v angličtine) na:

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2016/24/contents>

58. Vláda Spojeného kráľovstva – Správa: Tampónová daň je od dnes zrušená. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.uk/government/news/tampon-tax-abolished-from-today>

59. Vláda Spojeného kráľovstva – Hlavná správa: Hodnotenie Fondu dane z tampónov (Tampon Tax Fund). Dostupné (v angličtine) na:

<https://www.gov.uk/government/publications/tampon-tax-fund-evaluation/tampon-tax-fund-evaluation-main-report>

60. Škótska vláda – Správa: Študentky získajú bezplatný prístup k hygienickým výrobkom. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.scot/news/students-to-get-free-access-to-sanitary-products/>

61. Ministerstvo školstva Spojeného kráľovstva – Usmernenie: Program menštruačných výrobkov pre školy a vysoké školy (Anglicko). Dostupné (v angličtine) na:

<https://www.gov.uk/government/publications/period-products-in-schools-and-colleges/period-product-scheme-for-schools-and-colleges-in-england>

62. Zákon o bezplatnom poskytovaní menštruačných výrobkov (Škótsko) 2021. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.legislation.gov.uk/asp/2021/1/contents>

63. Zákon o bezplatnom poskytovaní menštruačných výrobkov (Severné Írsko) 2022. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.legislation.gov.uk/niu/2022/25/contents>

64. Usmernenie pre určené orgány verejnej správy v súvislosti so zákonom o bezplatnom poskytovaní menštruačných výrobkov v Severnom Írsku (2022). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.economy-ni.gov.uk/publications/period-products-free-provision-act-ni-2022-guidance-specified-public-service-bodies>

65. Webová stránka knižníc v Severnom Írsku: Bezplatné menštruačné výrobky sú teraz k dispozícii vo všetkých miestnych knižniciach v Severnom Írsku. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.librariesni.org.uk/news/free-period-products-now-available-in-all-local-libraries-in-northern-ireland/>

66. Akčný plán Walesu – Hrdá na menštruačiu (Period Proud Wales Action Plan). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.gov.wales/period-proud-wales-action-plan.html>

Španielsko

67. Záväzné uznesenie Generálneho riaditeľstva pre dane V0416-23 z 23. februára 2023. Dostupné (v španielčine) na:
https://petete.tributos.hacienda.gob.es/consultas/?num_consulta=V0416-23
68. Zákon č. 37/1992 z 28. decembra o dani z pridanej hodnoty. Dostupný (v španielčine) na:
<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1992-28740&tn=1&p=20231228>
69. Zákon č. 31/2022 o štátnom rozpočte na rok 2023 z 23. decembra 2022. Dostupný (v španielčine) na: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-22128>
70. Organický zákon 1/2023 z 28. februára, ktorým sa mení a dopĺňa organický zákon 2/2010 z 3. marca o sexuálnom a reprodukčnom zdraví a dobrovoľnom prerušení tehotenstva. Dostupný (v španielčine) na: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-5364>
71. Ministerstvo inklúzie, sociálneho zabezpečenia a migrácie, Bulletin 07/2023. Dostupný (v španielčine) na: <https://www.seg-social.es/wps/wcm/connect/wss/7bfa8457-1bc2-40a2-a19a-a125f8da5e7d/BNR+07-2023.pdf?MOD=AJPERES>

Švédsko

72. Barrons.com „Švédske brankyne dostávajú zadarmo dámske hygienické potreby“. Dostupné (vo švédčine) na: <https://www.barrons.com/news/sweden-s-women-conscripts-get-free-feminine-hygiene-products-5d6c07f9>

Taliansko

73. Zákon o rozpočte pre rok 2024 z 30. decembra 2023, č. 213. Dostupný (v taliančine) na:
<https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2023-12-30;213>
74. Zákonná vyhláška z 26. októbra 2019, č. 124. Dostupná (v taliančine) na:
<https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:2019;124~art57quater!vig>
75. Zákon o rozpočte pre rok 2023 z 29. decembra 2022, č. 197. Dostupný (v taliančine) na:
<https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2022-12-29;197>

Všetky zdroje sú aktuálne ku dňu zverejnenia materiálu.
Konverzný kurz bol prepočítaný na základe menovej kalkulačky NBS k 9.9.2024.

Všetky iniciatívne materiály PI nájdete na:

<https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/kancelaria/pi/oa/materialy/pm>

Parlamentný inštitút
Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky

pi@nrsr.sk

www.nrsr.sk

